

Rhaglen Waith Gychwynnol Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd 2018-2023

Cyflwyniad:

Cynigir y rhaglen waith hon fel man cychwyn ar gyfer gweithredu ar y blaenoriaethau a nodir yn y Cynllun Hybu. Mae'n amlygu cynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor ar hyn o bryd ac hefyd yn rhoi awgrymiadau ar gyfer prosiectau y gellir eu datblygu, ar y cyd gyda sefydliadau eraill, dros gyfnod y Cynllun.

Bydd y rhaglen waith hon yn ddogfen fyw, fydd yn cael ei diweddarau a'i haddasu wrth i drafodaethau a chynlluniau ddatblygu. Bydd manylion am union brosiectau neu ymrwymadau cydweithio yn cael eu hychwanegu wrth iddynt ddod yn gliriach, ac wrth i feysydd a chyfleoedd newydd godi mewn trafodaethau gyda'r sefydliadau partner.

O dan bob maes blaenoriaeth felly, rydym yn eich atgoffa o'r hyn rydym yn ei nodi yn y Cynllun Hybu fel yr hoffem ei weld yn digwydd, a pha gamau yr ydym yn gobeithio eu cymryd er mwyn cynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y maes hwnnw.

Maes Blaenoriaeth 1 – Iaith y teulu

Y weledigaeth...

- Gwell cydweithio rhwng asiantaethau partner er mwyn sicrhau bod darparwyr gofal cyfrwng Cymraeg yn cael eu monitro a'u cefnogi yn briodol.
- Gwell dealltwriaeth ymysg rhieni o werth trosglwyddo'r Gymraeg i blant, ac o fanteision amlieithrwydd.
- Cynnydd yn nifer y cyfleoedd chwarae cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant cyn oed ysgol
- Cynnydd yn nifer y rhieni sydd yn dysgu Cymraeg ac yn defnyddio'r sgiliau hynny gyda'u teuluoedd.
- Cynnydd yn nifer y plant o aelwydydd lle caiff mwy nag un iaith ei siarad sydd yn gallu'r Gymraeg.

Camau gweithredu

- Sefydlu trefniadau cydweithio a rhannu gwybodaeth sirol ar gyfer y maes Blynyddoedd Cynnar, gyda'r nod o:
 - osgoi dyblygu a sicrhau bod adnoddau yn cael eu targedu yn briodol
 - cydweithio ar raglen hyfforddiant ar gyfer gweithwyr blynyddoedd cynnar
 - datblygu syniadau megis sefydlu Siarter Iaith ar gyfer darparwyr gofal cyn oed ysgol
 - canfod cyfleoedd cydweithio er mwyn cynyddu cyfleoedd chwarae a dysgu Cymraeg i'r teulu.
- Cynnal hyfforddiant ar gyfer darparwyr gofal a darparwyr gweithgareddau i blant cyn oed ysgol a'u rheini er mwyn:
 - datblygu eu dealltwriaeth o fanteision amlieithrwydd a'r modd y gallant ddylanwadu ar agweddau rhieni y byddant yn dod i gyswllt â nhw
 - datblygu eu dealltwriaeth am sut i gefnogi dysgwyr
 - datblygu sgiliau cyflwyno yn ddwyieithog
- Cynnig cefnogaeth a chydweithio gyda darparwyr gweithgareddau i gynyddu nifer y gweithgareddau teuluol sydd yn cael eu cynnig drwy gyfrwng y Gymraeg, ac sydd yn rhoi cyfle i blant a theuluoedd ddefnyddio ac ymarfer eu Cymraeg mewn amrywiaeth eang o gyd-destunau anffurfiol a chefnogol.

3.2 Maes Blaenoriaeth 2 – Iaith dysgu

Y weledigaeth...

- Ysgolion sydd yn rhoi bri a gwerth i'r Gymraeg ac yn annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg fel cyfrwng dysgu a chymdeithasu drwy barhau i weithredu'r Siarter Iaith a Strategaeth Uwchradd
- Cynnydd yn nifer y bobl ifanc sydd yn dewis astudio ac yn derbyn cymwysterau neu achrediadau cydnabyddedig drwy gyfrwng y Gymraeg
- Mwy o ddisgyblion yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o'r cynradd i'r uwchradd ac i addysg ôl-orfodol.
- Mwy o gyfleoedd dysgu estynedig yn cael eu cynnig i bobl ifanc - ar ffurf profiad gwaith a phrentisiaethau gyda chyflogwyr sydd yn rhoi statws amlwg i'r Gymraeg – fydd yn datblygu dealltwriaeth pobl ifanc o'r angen am sgiliau Cymraeg ar gyfer y gweithle

Camau gweithredu

- Gweithredu ar flaenoriaethau cyfredol cynlluniau'r Adran Addysg sydd yn edrych ar ddatblygu defnydd o'r Gymraeg mewn cyd-destun addysgol a chymdeithasol:
 1. Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg
 2. Siarter Iaith ysgolion Cynradd
 3. Strategaeth Iaith Uwchradd
- Sicrhau bod cyfleoedd cynyddol i bobl ifanc ennill cymwysterau ac achrediadau y tu hwnt i'r ddarpariaeth addysg ac mewn meysydd amrywiol fydd yn datblygu eu sgiliau yn y Gymraeg.
Gwneir hyn drwy ddarparu cyfleoedd yn uniongyrchol ac hefyd drwy ddylanwadu ar ddarparwyr ac achredwyr cenedlaethol.
- Cydlynu gwaith gyda'r gwasanaeth leuenctid i sicrhau bod mwy o gyfleoedd dysgu allgyrsiol ac anffurfiol yn cael eu cynnig drwy gyfrwng y Gymraeg, a hynny yn gyson ar draws y sir.
- Datblygu prosiect ar y cyd rhwng darparwyr addysg a chyflogwyr, er mwyn codi ymwybyddiaeth pobl ifanc am yr angen am sgiliau yn y Gymraeg ar gyfer swyddi o bob lefel, gan edrych ar sicrhau cyfleoedd profiad gwaith ffurfiol ac anffurfiol, a datblygu rhwydwaith rhannu gwybodaeth rhwng darparwyr addysg a chyflogwyr.

3.3 Maes Blaenoriaeth 3 – Iaith gwaith a gwasanaeth

Y weledigaeth...

- Cynnydd yn nifer y trigolion sydd yn defnyddio'r Gymraeg wrth weithio a defnyddio gwasanaethau – wyneb yn wyneb ac arlein
- Gwella ymwybyddiaeth ymysg perchnogion a rheolwyr busnesau am werth sgiliau Cymraeg ymysg eu gweithlu a chynnig gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.
- Cynyddu dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o gyfleoedd y gall technoleg ac adnoddau Cymraeg eu cynnig i gynyddu defnydd a hyder o'r Gymraeg yn y gwaith.
- Y Gymraeg yn cael lle canolog mewn trefniadau cydweithio ac mewn cynlluniau strategol traws-sirol

Camau gweithredu

- Cydweithio ar brosiect y Cynllun Llesiant drwy Fwrdd Gwasanaethau Gwynedd a Môn i annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu cyswllt cyntaf gyda gwasanaethau cyhoeddus.
- Gweithredu prosiect Cynllun y Cyngor efo'r bwriad o annog busnesau i ddefnyddio'r iaith wrth gynnig gwasanaethau. Bydd hyn yn cynnwys busnesau a threfnwyr digwyddiadau ar draws sawl sector.
- Parhau i gydweithio gyda Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr ar brosiectau sydd yn cynnig arweiniad a hyfforddiant i'r sector gofal cychwynnol.
- Ymchwilio i gyfleoedd posib i gyfrannu at gryfhau a datblygu sectorau twf yn y sir, megis technoleg a datblygu apiau, gan edrych ar ddatblygu sgiliau pobl ifanc yn y maes
- Darparu hyfforddiant o fewn y Cyngor fydd yn cynyddu hyder a defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith ac yn edrych yn benodol i ddatblygu sgiliau iaith staff mewn meysydd gwaith sydd yn cael eu hystyried yn rhai rheng flaen, sensitif:
 - Ieuenctid
 - Hamdden
 - Gofal

3.4 Maes Blaenoriaeth 4 – Iaith y gymuned

Y weledigaeth...

- Trigolion sydd yn hyderus yn defnyddio pa bynnag sgiliau sydd ganddynt yn y Gymraeg wrth fyw eu bywydau dyddiol yn ein cymunedau.
- Y Gymraeg yn cael ei gweld yn amlwg, wrth gynnal ac wrth hysbysebu gweithgareddau a bod llai o weithgareddau uniaith Saesneg yn cael eu cynnal yn y cymunedau
- Gwahanol garfanau cymdeithasol a chymunedol, a siaradwyr llai parod, y teimlo eu bod yn rhan o'r "gymuned Gymraeg"
- Gweithio i sicrhau bod mwy o ddigwyddiadau cymunedol yn gynhwysol – bod dysgwyr a siaradwyr llai hyderus yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi mewn gweithgareddau cyfrwng Cymraeg
- Cyngorau a grwpiau cymunedol yn ymwybodol o'u rôl posib ac yn cael cefnogaeth i drefnu a chynnal gweithgareddau sydd yn mynd ati'n bwrpasol i hybu'r Gymraeg
- Pobl ifanc yn cael eu hannog i fod yn arweinwyr cymunedol ac i drefnu gweithgareddau yn eu cymunedau sydd yn dylanwadu ar ddefnydd iaith cyfoedion
- Y Gymraeg yn cael blaenoriaeth amlwg mewn cynlluniau economaidd, tai a chynllunio yn lleol er mwyn sicrhau bod unrhyw gynlluniau a datblygiadau yn cyfrannu yn gadarnhaol at ymdrechion i ddiogelu a chryfhau sefyllfa'r iaith yn ein cymunedau.

Camau gweithredu

- Gwella cydweithio rhwng y Cyngor a grwpiau cymunedol er mwyn sicrhau bod budd-ddeiliaid cymunedol yn cael llais wrth bennu lle mae adnoddau ac ymyrraeth yn cael eu cyfeirio.
- Cynnal sesiynau rheolaidd gyda chynghorwyr a chynrychiolwyr cynghorau a mudiadau cymunedol er mwyn codi ymwybyddiaeth am eu rôl nhw wrth hybu'r Gymraeg yn y gymuned,
- Cynnal ymyrraeth wedi ei dargedu ar ardaloedd penodol, drwy waith hunaniaith, fydd yn ceisio:
 - Sicrhau cyfleoedd amrywiol a chyson i deuluoedd, pobl ifanc, a dysgwyr ddod at ei gilydd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn amrywiaeth o gyd-destunau
 - Cynnig cefnogaeth i grwpiau a mudiadau cymunedol drefnu a chynnal gweithgareddau
 - Cynnig cefnogaeth i fusnesau wneud defnydd amlycach o'r Gymraeg
- Edrych ar ffyrdd y gallwn ddylanwadu a sicrhau bod digwyddiadau mawrion sydd yn cael eu cynnal yn y sir yn defnyddio'r Gymraeg yn rhagweithiol ac yn adlewyrchu cyfansoddiad ieithyddol y sir, drwy:
 - gynnig cefnogaeth i drefnwyr digwyddiadau.
 - Monitro defnydd iaith digwyddiadau sydd yn cael eu hariannu neu yn derbyn cefnogaeth gan y Cyngor neu Lywodraeth Cymru
- Cryfhau ein dylanwad ar y sector breifat drwy'r broses gynllunio, gan gynnwys:
 - Sicrhau'r trefniadau asesu effaith (CCA) o fewn y broses gynllunio er mwyn sicrhau bod unrhyw ddatblygwyr yn deall effaith eu cynlluniau ar y gymuned leol ac yn gosod a gweithredu mesurau lliniaru priodol.
 - Cyfrannu arbenigedd at grwpiau neu fforymau allanol yng nghyd-destun datblygiadau mawr fel Wylfa, Horizon,
 - Datblygu system rhannu gwybodaeth gyda chynghorau cymuned a'r adran gynllunio (a'r Parc Cenedlaethol) er mwyn sicrhau bod gwybodaeth am geisiadau newid defnydd yn cael eu cyfeirio yn brydlon am gefnogaeth ac arweiniad.

3.4 Maes Blaenoriaeth 5 – Ymchwil a thechnoleg – gosod y seiliau cywir

Y weledigaeth...

- Mwy o bobl yn barod i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddefnyddio technoleg
- Cefnogi twf yn y sector technoleg drwy hybu datblygiadau newydd a datblygu sgiliau pobl ifanc yn y maes Mwy o sefydliadau cyhoeddus ac addysgol yn defnyddio meddalwedd a thechnoleg cyfrwng Cymraeg.
- Datblygu gwell dealltwriaeth o arferion pobl wrth ddefnyddio'r Gymraeg er mwyn gallu canfod ffyrdd newydd o ddylanwadu ar arferion iaith

Camau gweithredu

- Cydweithio gyda Phrifysgol Bangor ar ddatblygu prosiect Arfer - sydd yn edrych ar newid patrymau ac arferion defnydd iaith cydweithwyr - er mwyn canfod ffyrdd newydd o ddylanwadu ar arferion iaith pobl a magu hyder ynddynt i ddefnyddio'r Gymraeg gyda chydweithwyr.
- Hwyluso'r broses o rannu gwybodaeth am feysydd ymchwil ac am ganfyddiadau neu gyhoeddiadau newydd sydd yn cyfrannu at ein dealltwriaeth o arferion a newidiadau yn y maes.
- Cynnig cyfleoedd profiad gwaith i fyfyrwyr mewn cyrsiau perthnasol er mwyn rhoi profiad ymarferol a chyfrannu at ddatblygu arbenigedd y dyfodol mewn cynllunio ieithyddol.
- Datblygu syniadau ar gyfer prosiectau fydd yn cynyddu defnydd o'r Gymraeg yng nghyd destun technoleg.